

U Mola'ayil Secretaría ti' Cultura ku ts'aik ojéelbil ti' tuláakal ku yookoj xiimbal wa' cha'an, **tuláakal péektsil yóok'lal coronavirus** (COVID-19) beyxan jach k'áajbéet ka' ch'e'en xikinte'ex ba'ax k'a'anan a meentike'ex uti'al ma' u ts'ayate'ex.

¿BA'AXO'OBI' CORONAVIRUS?

Coronavirus k'ak'as yik'el ku k'jo'a'ankunsik máak, beeyilie' se'en, yaan xan ku makik a ch'aik a wiik', tso'okole' ku ts'ayaj ti' máako'ob beyxan ti' ba'alcheo'ob.

Coronavirus ichil máako'obe' ma' tu tsa'ayaj ti'ob jach yajil k'jo'a'anili'.

¿BIX U TSA'AYAJ?

Le túumben coronavirus COVID-19, **jach paak'be'entsil ichil máako'ob**.

Ku tsa'ayaj teech wa juntúul k'jo'a'an ku wiits'ik u túub u chi' le ken je'tsinnake', wa ka machik u k'aab juntúul k'jo'a'an, wa ka machik ba'alob ti'an u yik'eli', ts'o'okole' ka machik a chi', a ni', a wiich, ma' a p'o'obok a k'aabi'.

¿BA'AX KEN A MEENT WA KA WU'UYKABAJ KU TSA'AYAJTECH CORONAVIRUS?

K'áat ka tsolok teech ti' **Unidad ti' Inteligencia Epidemiológica Sanitaria**.

A ts'íib túuxtej:
ncov@dgepisalud.gob.mx

Xiikin t'aan:
(55) 53337 1845 wa ti' (800) 004-4800

Fuente:
Secretaría de Salud

Lengua:
Maya

Traducción:
Cessia Esther Chuc Uc

TÁANIL

K'AAJ
BÉET

A

KANAN
TKABAJ

¿BIX U KÁAJBAL LE K'ÓJA'ANILA'?

Sa'sa'kaal, je'tsin

Chokuil

Ma' uts' a wóoli'

Chi'ibal pool

**Ixtikyaj ka' ch'aik a wiik'
(jach muuk'yaj)**

Le ken a wiil jach
ixtikyaj ka' ch'aik a wiik',
jan xeen tu najil toj óolal
ka' ts'akajkech.

¿BA'AX KEN K BEETEJ UTI'AL K KANANTIKBAJ?

**Máantats' p'o a k'aab yéetel
ja' beyxan jáabon** wa gel
xak'a'an 70 % alcohol.

**Ma' machik a wiich wa
éek' a k'aab mix a ni', a
chi' yéetel a wiich.**

**Wa táan a sa'sa'kaal wa
ka je'tsin,** pix a chi' yéetel
jump'éel ju'un ts'o'okole' ka'
pulik, beyxan wuuts' a kúuk
uti'al a pixik a chi'.

Ma' túub je'tu'uxake'.

Wa jach k'áajbéet a
túube', ch'a'aj jump'éel
ju'un, ts'o'okole' jan
chok'ej ichil jump'éel
boolsa, ka k'axik ma'alob
uti'al a pulik, tso'okole'
p'o' ma'alob a k'aab.

**Jach k'áajbéet a cho'ik
tuláakal ba'alo'ob ta
wotoch,** tu najil a mayaj,

u kúuchil k'ala'ano'ob
beyxan kiis buuts'o'ob,
u k'uuchil u múuch'tal
máak. K'áajbéet u saalta'a
meen iik', ka' ookok u juul
le k'iino'.

P'aaten ta wotoch wa k'ója'anech ti' sa'sa'kaal.

Xeen tu yiknaj aj ts'aakyaj wa' ka' wu'uyik (chokuil
jach ka'anal 38° C, chi'ibal pool, ya'ya' kaal, tu chooj
a ni').

Tselabaj ti' uláak' a baatsil wa yanti'ob k'ója'anilo'
beey se'ene'.

U TUUSIL YÉETEL U JAAJIL

¿A wuk'ik ts'aak
antibióticos je' wáa
u p' áajtal u tselik
coronavirus?

Ma'. U ts'aakil
antibióticos ma' luk'ik
uti'al a ts'akikabaj.

¿Le túumben yik'el
coronavirus ku
yila'aj ichil u meyjil
séeba'an chéen
yéetel paakat

Ma'. Chéen ku yojeta'aj
wa ku xak'altaj ichil
Laboratorio.

¿U Juup' ts'aakil
influenza beyxan
ku tselik u yik'el
coronavirus?

Ma'. U juup'il u
tselik influenza ma'
tu kanantikech ti'
coronavirus. COVID-19
yaan uláak' ts'aakil.

¿U yik'el coronavirus
chéen ku tsa'ayaj ti'
nukuch máako'ob?

Ma'. Jach paak'be'entsil
ti' tuláakal máak, ba'ale'
nukuch máako'obe' jach
neets'o'ob ti'.

KANANTSIL TI' YA'AB U MUUCH'TAL MÁAKO'OB

KÚUCHIL 1

(Ya'ab k'ója'ano'ob)

Ma' tu k'a'alaj

KÚUCHIL 2

(P'eenkech
k'ója'ano'ob)

**Ku k'a'alaj chéen
tu'ux yaan
paak'be'entsil**

KÚUCHIL 3

(Junpikil
k'ója'ano'ob)

**Ku xoot'oj
tuláakal
meyjilo'ob**

Ch'a'aj gel ku tselik
ya'ab yik'el, le ken
ojkech cha'an

Kaxtej tu'ux yaan
u nu'ukulil p'o'
K'aab uti'al ma' a
k'ója'anta'aaj

Táan u
Kananta'aaj ma'
a biin ti' kúuchil
cha'ano'ob

Ch'a'aj gel ku tselik
ya'ab yik'el, le ken
ojkech cha'an

Kaxtej tu'ux yaan
u nu'ukulil p'o'
K'aab uti'al ma' a
k'ója'anta'aaj

Yaan u yéemsa'aj
tak 50 % u
muuch'tal máak

Ku xuulsa'aj wa
ku k'e'ejex u k'nil
kun yúuchul